

Başvuru Numarası	: 2024/1448
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 12.12.2024/48
Karar Numarası	: 2024/1242
Başvuran	: İ.D.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: 1- Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü 2- Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çıkan isyan ve yangın sonucu gerçekleştirilen nakil işlemi sonrasında eşyalarının kendisine teslim edilmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 6/2/2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrası Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda isyan ve yangın çıktığını,

b. Yaşanan olay sonrasında mahpusların farklı ceza infaz kurumlarına nakledildiklerini, kendisinin Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,

c. Söz konusu olaya dahil olmadığını ve bu hususta herhangi bir soruşturma da geçirmediğini,

ç. Nakil esnasında eşyalarını nakil aracına kadar getirmesine rağmen eşyalarının teslim edilmediğini, nedenini sorduğunda çıkan yangında eşyalarının yandığını ve yağmalandığının söylendiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın kaybolduğunu belirttiği eşyaları hakkında emanet eşya kayıtlarının incelendiği,

b. Beyanı alınan başvuranın kayıp eşyaları tespit edildikten sonra fiyat tespitinin yapıldığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depreme rağmen mahpusların ailelerinden haber alabilmeleri için mahpuslara telefonla görüşme hakkı verildiği, yemek, su, elektrik, ısınma gibi temel ihtiyaçları karşılanan mahpusların 7/2/2023 tarihinde saat 11.30 sıralarında depremi bahane ederek dışarı çıkmak istedikleri ve toplu olarak isyan başlattıkları,

b. Mahpusların koğuş kapılarını kırarak koridora çıktıkları, deprem nedeniyle göreve gelemeyen personel olduğu ve mahpusların personelin sayıca az oluşundan faydalanarak Kurumun giriş kapısına kadar çıktıkları, bu süre içerisinde Kurum içinde yangın çıkardıkları,

c. Dış kapıya kadar gelen mahpusların saldırgan tutumlar sergiledikleri ve firar girişiminde buldukları

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

esnada jandarma personelinin tüm uyarılarına ve havaya ateş etmelerine rağmen geri çekilmeyip söz konusu davranışlarını sürdürmeye devam ettikleri,

ç. 7/2/2023 tarihinde yaşanan olay nedeniyle Kurumun mahkum kabul, emanet eşya, revir, kütüphane, mutfak giriş, kantin, infaz ve koruma baş memurlukları, iş yurtları ve genel bütçeye ait ambarlarının yandığı, mahpuslar tarafından Kurumdaki koşulların kapılarının açılarak bazı koşulların yandığı, isyan sonrası koşullarda yapılan tespitlerde odalara diğer mahpusların girdiği ve mahpuslar tarafından odalardaki eşyaların dağıldığı,

d. Jandarma personelinin telkinleri ile teslim olan mahpusların olay sonrasında farklı ceza infaz kurumlarına nakledildikleri,

e. Başvuranın 9/2/2023 tarihinde Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği, başvuranın eşyalarının yanması ve yağmalanması nedeniyle başvurana ait eşya tespit edilemediği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde; "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.*", (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

4. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

5. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

6. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

7. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

8. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

9. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

10. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

11. Somut olayda başvuran nakledilmeden önce bulunduğu Kurumda kalan eşyalarının kendisine teslim edilmediğini iddia etmektedir.

12. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. (...)"

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) Ek 1 No.lu Protokol'ün mülkiyet hakkına ilişkin olan 1'inci maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka harçların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez."

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Tendam/İspanya* başvurusunda; başvuranın, ceza yargılaması kapsamında el koyulan eşyalarının kaybolduğuna ilişkin iddiasını AİHS Ek 1 No.lu Protokol'ün 1'inci maddesi kapsamında incelemiştir (AİHM, *Tendam/İspanya*, B. No:25720/05, 13/7/2010). Anayasa Mahkemesi (AYM) de *Okan Ataoğlu* başvurusunda, başvuranın dijital kol saatinin teslim edilmediğine ilişkin iddiasını mülkiyet hakkı bağlamında incelenmiştir (AYM, *Okan Ataoğlu*, B. No:2019/39277, 19/10/2022). Bu bağlamda, başvuranın iddialarının mülkiyet hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

16. Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye